

BOLETÍN INTERIOR INFORMATIVO DEL

Centro Comarcal Leridano

(Entidad declarada de utilidad pública)

HOMENATGE del Centre Comarcal Lleidatà al poeta i escriptor J. B. XURIGUERA

Vista parcial de la presidència en un moment del discurs de Josep Lladonosa.
Al seu costat, J. B. Xuriguera, T. Balagué, president del Centre, Jesús Lalinde
i Ramon Costafreda.

BARCELONA

Año XVII

Agosto de 1974

N.º 198

BOLETÍN INTERIOR INFORMATIVO DEL CENTRO COMARCAL LERIDANO

(Entidad declarada de utilidad pública)

Avda. José Antonio, 592, 1.º

BARCELONA - 7

Teléfono 221 06 54

Año XVII

Agosto de 1974

Núm. 198

Depósito Legal B. 2557-1959

Gráficas Román, S. A. - Casa Oliva, 82 al 88

Redacción y Administración: Avda. José Antonio, 592, 1.º

Director: Presidente del Centro Comarcal Leridano, D. Trino Balagué Montalà

UN ACTE MERESCUIT

El Centre Comarcal Lleidatà dedica un homenatge a JOAN BAPTISTA XURIGUERA

El dissabte dia 15 de juny a les vuit de la tarda, se celebrà en el local del Centre Comarcal Lleidatà un acte d'homenatge al nostre soci senyor Joan Baptista Xuriguera, notable poeta i escriptor, com a reconeixença de la seva extensa i brillant labor en el camp de les lletres i la cultura catalanes.

Un públic nombrós omplí la sala d'actes i seguí amb gran interès el curs de l'acte acadèmic. La presidència estava formada per la senyora Assumpció Torres de Marty, senyors Josep M. Poblet, Josep Lladonosa, J. B. Xuriguera, Trino Balagué, president del Centre, Jesús Lalinde Abadia i la senyora Rosa Verdú de Febrés.

T. Balagué, president del Centre

Obrí l'acte el president de l'entitat i digué que la idea d'aquest homenatge, iniciada per les senyores Rosa Verdú i Assumpció Torres,

i pel senyor Ramon Costafreda, ex-president del Centre, fou recollida amb entusiasme per tota la Junta Directiva i portada a cap amb la intenció de convertir-la en un acte important, que fos digne dels mèrits del senyor J. B. Xuriguera i constituís un honor pel Centre, per Lleida i per Catalunya.

Tot seguit donà la paraula al senyor Ramon Costafreda:

Ramon Costafreda

Dues circumstàncies han fet que jo m'adreci avui a vosaltres, assistents a aquest acte d'homenatge a l'eximi escriptor lleidatà J. B. Xuriguera. La primera és l'haver estat el receptacle o el coordinador de l'exquisida sensibilitat de dues poetesses del Centre. Sempre són els poetes els anticipadors, que expressen el sentiment de la injustícia o de la glòria.

Els homes, enfeïnats amb els deures diaris o les preocupacions naturals, amb la dolorosa necessitat que ens imposa el viure, no tenim aquests dots sensitius propis de les ànimes poètiques. Ho veiem amb els ulls i ho anotem amb el nostre criteri; però deixem, per a no entretenir-nos massa, que els dies passin tot reconeixent que hi ha algú que malda en un treball conscient i persistent per tal de donar glòria a les nostres lletres i a la nostra cultura.

Així hauríem de tenir unes percepcions mesquines de l'ambient literari català per no adonar-nos que J. B. Xuriguera s'ha fet una personalitat de primer rengle en el cenacle català. I es troba situat en primer terme malgrat el seu aïllament, malgrat la manca de suport de cap ordre. Però quan les ànsies són inextinguïbles, quan la vàlua és autèntica i quan el treball és una fita humana, aleshores ha de reeixir-se forçosament en qualsevol matís de la personalitat. Per tant, hem vist com calladament, diríem humilment, ha aportat a la nostra cultura una feina extraordinària i ben feta en la novel·lística, en el teatre, en la història i en la poesia.

No en farem la crítica, que no està al meu abast ni és aquest el meu paper, però sí us diré que tots els signants del manifest d'adhesió a l'homenatge que estem ara celebrant li han reconegut les excel·lències d'un dels millors

escriptors de la nostra terra. I aquesta virtut excelsa de tenir un escriptor d'aquesta categoria a les terres de Lleida, calia copsar-la i calia pregonar-la.

Quan Assumpció Torres i Rosa Verdú, que són les al·ludides poetesses, van llançar la idea d'homenatjar l'esforç i els èxits d'en Xuriguera, vam fer una concentració i ens vam dir que realment ja era hora que féssim una afirmació d'adhesió a una tal iniciativa. Aleshores vam creure que era el Centre Comarcal Lleidatà qui havia de fer-se'n ressò. El senyor Xuriguera és un soci distingit del Centre, que dóna to i prestigi a una entitat. Les seves col·laboracions al Butlletí interior són sempre una nota d'interès literari o històric, i les seves aportacions al "Cafè dels dissabtes" han estat sempre d'una gran volada.

I, efectivament, el president del Centre senyor Balagué, el president de la Comissió de Cultura senyor Sala Cornadó i tota la Junta Directiva per unanimitat, s'hi adheriren i es feren seu aquest propòsit. I heus ací perquè no podia celebrar-se aquest acte en un altre lloc que no fos en desmèrit del nostre Centre.

La segona circumstància prové de l'amistat, noble paraula a la que cal retre acatament. Amistat llunyana la nostra, dels temps d'escola al Liceu Escolar de Lleida. I de jove, he

La poesia

Si jo fos bisbe amb anell,
crossa, mitra i vida austera...
Si tingués sobresegell,
faria Comte d'Urgell
en Joan B. Xuriguera.

Antoni Font i Costa

L'homenatjat J. B. Xuriguera, acompanyat de l'historiador Josep Lladanosa i el president del Centre seuyor T. Balagué.

vist en Xuriguera darrera de les finestres de la Secretaria de l'Institut de Segon Ensenyament, on treballava, emplaçat en aquella època a la meitat de l'empinada costa del carrer de Cavallers, pujant a mà esquerra, rebent els expedients de matriculació d'alumnes. L'hem vist a la Biblioteca de Joventut Republicana de Lleida, llegint, prenent notes, celebrant-hi col·loquis; resseguint les seves primeres sortides literàries en els periòdics i revistes de la ciutat. Ell anava d'excursió per les contrades i rodalies amb els nois del poble, fent-se amb ells, car en Xuriguera no ha estat mai altra cosa que poble, i ha sentit amb el poble. Més tard, altres motius ens feren viure plegats hores amargues, que ell suportà dignament com sempre ha suportat les angoixes del viure.

La biografia de J. B. Xuriguera és, a grans trets, aquesta: neix a Menàrguens, poblet de la Noguera, avui fa justament seixanta-sis anys. El primer any la seva família es trasllada a Balaguer i, als cinc anys, a Lleida. Aquí és, doncs, on creix i es fa. Alumne del Liceu Escolar, institució pedagògica amb projecció

exemplar, ben aviat se sent atret per la literatura. Potser hi podríem veure una influència del seu germà Ramon, que aleshores es donava a conèixer en el conreu de les lletres. Llegidor infatigable, es posa a l'abast dels corrents literaris i comencen les seves col·laboracions, de ben jove, en els diaris i revistes de la ciutat del Segre, "El país", "La Jornada", "L'espurna", "Lleida", etc., que acullen les impressions d'un escriptor jove que dona un nou aire al periodisme local.

Després, a poc a poc, ben conscient i amb una preparació dels clàssics, i sobretot dels literats francesos, idioma del qual n'està reblert, acumula llibre darrera llibre. Ve a Barcelona en plena joventut, on ingressa com a funcionari de l'Ajuntament a la secció d'Hisenda. Més endavant l'exili; molts anys passats a França on es posa en contacte amb la intel·lectualitat del país, i on té ocasió de relacionar-se, per correspondència i personalment, amb el mestre Pompeu Fabra aportant-li unes dotzenes de mots lleidatans que el mestre accepta per al seu diccionari.

De nou a Barcelona, es dedica a fer traduccions i a posar en regla tot el paperam escrit a fora. Avui, una feina de docència ens porta a tots dos a una col·laboració diària i a un treball comú. Puc justificar que, després d'alguns anys, ni un sol dia res no li ha impedit d'assistir al seu deure d'ensenyant. I avui també el veiem, amb els anys acumulats, a un lliurament obsessionat envers una tasca franciscana, meticulosa i acurada d'investigació històrica i de treball idiomàtic. Jo espero que un dia no pas gaire llunyà veurem plasmat aquest lliurament en realitzacions que seran la lloa de la nostra llengua.

Lleida, doncs, no podia deixar marginada una personalitat com la de J. B. Xuriguera. Abans d'acabar vull remarcar que, si he parlat de la humilitat d'en Xuriguera, no hem de caure pas en una confusió. En Xuriguera és ple d'orgull. Ningú no ha doblegat les seves maneres de sentir la pàtria i de servir-la sense claudicacions amb la seva ploma i amb la seva conducta.

I, després d'enumerar les obres de l'homenatjat, el senyor Ramon Costafreda acaba el seu parlament amb una quarteta de J. M. de Segarra, "i que jo ara faig meva, tot adreçant-la al senyor Xuriguera":

"I tu que ets fill de nissaga forta
ja pots córrer i rodar per tot el món,
que de la terra, ta mirada porta
l'empremta, que no s'esborra ni es fon."

Abundants aplaudiments acolliren aquest notable discurs.

Josep M. Poblet

Quan em van demanar la meva adhesió a aquest homenatge no m'hi vaig saber ni m'hi vaig poder negar. Les raons són diverses i

òbvies i, possiblement, la primordial és que en l'amic que avui homenatgem s'hi suma la circumstància de ser un gran treballador de Catalunya i per Catalunya —com deia el nostre President—, o sigui, un dels homes que fan una tasca eficient i sense moure brega; dels qui tothora tenen com única fita la de servir el país.

És sabut que en la nostra literatura hi ha uns quants noms senyera. No hi tenim res a dir, ans al contrari, i és de desitjar que per glòria de tots aquesta circumstància augmenti. Hi ha però també, a més, una llarga filera d'altres literats, gramàtics, prosistes, poetes, historiadors, erudits, que fan la seva feina d'una manera callada, obscura diríem, i per aquest motiu ens pensem que més abnegada. Es tracta d'un treballar constant, una hora darrera l'altra, un any seguit d'un altre, tenint únicament per lema servir un ideal que ho diu tot: Catalunya. En aquest neguit, en aquesta fal·lera, cadascun d'aquests escriptors aporta el seu concurs, el seu saber, la seva voluntat i, gairebé sempre, sense esperar-ne la recompensa com no sigui la del deure acomplert. Xuriguera és un d'aquests i per això, en definitiva, és un home útil al nostre poble.

I ho és d'una manera senzilla, ensems que heroica, sense esgarips ni gestos més o menys teatrals; en algunes ocasions cremant-se els ulls fins les primeres llums de l'alba per acabar de posar en ordre la lletra d'un diccionari, per fer correccions, per aclarir una data històrica que se li ha demanat, on ni tan sols constarà el seu nom, que aquestes són les servituds que comporten l'amor a una idea quan és sentida i estimada d'ençà que hom té ús de raó. Xuriguera ho sap pla bé tot això, i perquè ho sap és i vol ser un de tants soldats de l'exèrcit, més o menys anònim, que tenen el cap i el cor posats en una fita que és possible que no vegi assolida, però a la qual ell, com tants d'altres, hi haurà aportat el seu concurs, la seva passió; que els ideals s'han de servir sense segones intencions i sense voler passar la factura.

Del Xuriguera literat ja en parlaran d'altres, i per això ens hem decantat per a posar damunt la taula l'home servidor d'una tasca, no pas

agraïda, o sigui, la de l'idealista que ha estat sempre, com ho fou així mateix el seu germà Ramon, l'excel·lent company, el prosista, el crític i l'erudit, un altre d'aquests peons infatigables, avui massa oblidat.

És aquesta una lleialtat que ambdós germans han portat tant com establerta, reblada, diríem, en els més recòndits dels seus sentiments. I aneu a saber si també per una circumstància essencial en aquest cas: la d'haver nascut a Menàrguens, un poble petit, insignificant, de les comarques lleidatanes, però que fou el marc d'un dels episodis més notables de la nostra història. Antoni de Bofarull, fa més de cent anys, va saber-lo plasmar en la primera novel·la publicada en els dies inicials de la nostra Renaixença, un volum ple de fervor pel país que porta per títol un nom avui, dissortadament, encara vigent: *Catalunya agonitzant o l'orfeneta de Menàrguens*.

Joan Baptista Xuriguera, com el seu germà Ramon, devien llegir uns dies ja llunyans, en els anys de l'adolescència, aquestes pàgines històriques del seu poble, i en van saber aprendre el seu significat. I, especialment, van seguir les recomanacions del seu autor en allò que fa referència a l'amor a la història, a la llengua i a la fidelitat que els catalans conscients hem de tenir per la terra de la qual formem part. L'amic Joan Baptista ha estat tothora fidel a aquesta consigna —la millor de les consignes— en escoltar i seguir les recomanacions que Bofarull, just començada l'obra, feia als infants de Catalunya. I l'ha seguida per un doble motiu: per ser català i per ser fill de Menàrguens.

Pel seu germà doncs també, ara que hi som posats, pel patriota que va morir lluny de la terra que tant havia estimat, i que tenia així mateix l'alt concepte de la fidelitat, el nostre millor dels records. I per a Joan Baptista, el company de lluites i d'esperances que avui homenatgem, en nom de Catalunya i dels seus amics només sabríem dir-li aquests mots: Gràcies i que per molts anys puguis fer tan bones obres.

Jesús Lalinde

El senyor Jesús Lalinde Abadia, catedràtic de la Universitat de Saragossa, pren la paraula i ens ofereix una lliçó magistral. Gran orador i home dotat d'un talent d'excepció, diu que s'adherí tot seguit a la idea d'homenatjar J. B. Xuriguera perquè la trobà justa. Estudia la personalitat del seu amic i li descobreix una preparació cultural humanista, clàssica, per la seva preferència pels temes de l'antiguitat.

Tant en les èpoques tractades com el vers escollit pel poeta lleidatà, Jesús Lalinde li troba una inclinació per l'èpica que, a Catalunya, encara té una força sòlida, cosa que no ocorre ja en altres països veïns.

Analitza els casos de cultura parauniversitària, i creu que són una excepció. A desgrat de la crisi que veiem que travessa la Universitat, és aquesta encara que dona els valors culturals. I si n'acceptem algun cas aïllat, és sobretot aquí, on el poble té un nivell cultural elevat.

Veü en J. B. Xuriguera un gran treballador, amb una obra feta però no acabada. Mentre l'esperit es manté jove —diu Jesús Lalinde— cal creure que l'organisme és també jove. I acaba desitjant a l'homenatjat molts anys per a continuar treballant en pro de les lletres catalanes.

Un esclat d'aplaudiments acollí la brillant peroració de l'erudit catedràtic senyor Jesús Lalinde, que lamentem no poder donar íntegra en aquestes pàgines.

Josep Lladonosa

L'historiador lleidatà inicia el seu parlament recordant l'arribada a Lleida de J. B. Xuriguera als cinc anys, i d'ell mateix, que vingué d'Alguaire, als set.

Desgrana un enfilall d'anècdotes de la seva adolescència, tot sovint en relació amb l'homenatjat, al qual recorda la seva actuació en els campionats infantils de futbol, en què jugava

de defensa, així com també l'estada de la seva família al Liceu Escolar.

Lladonosa evoca els primers escrits de J. B. Xuriguera, com a periodista i a la revista "Lleida", i reconeix que el llegia amb interès. Parla també de la primera edició de l'obra popular "Els tres reis" (1929), acompanyada de nombroses notes, que constituí una bona aportació a la història local i, en definitiva, un despertament per part seva de cara a les tasques històriques.

A continuació comenta l'estudi de J. B. Xuriguera dedicat a Indíbil i Mandoni, i afegeix que enlloc no ha vist aquests personatges i en general tot el segle III a. J. C., tan justament estructurat com apareix sota la ploma de l'escriptor lleidatà.

I, després de fer grans elogis de l'obra històrica "La reina Margarida", acaba el cronista de Lleida el seu discurs enmig d'aplaudiments del nombrós públic.

J. B. Xuriguera

L'homenatjat comença el seu discurs de gràcies d'aquesta manera:

Quan es comença a tenir anys, quan es mira ja la joventut com un vaixell que s'allunya, hom considera aquests actes, no solament com un motiu de satisfacció sinó també amb una emoció intensa.

Hem escoltat els nostres oradors com obeint un sentiment d'amistat i d'afecte. El qui crea una obra, per petita que aquesta sigui, ha de tenir l'esperit lliure i un ambient favorable. Això ens porta a parlar de la llar. Permeteu-me que comparteixi aquest acte amb una persona que em fa companyia des de fa prop de quaranta anys, sempre amb fidelitat, constància i abnegació. Em refereixo a la meua esposa. (Aplaudiments). El paper de les nostres dones no ha estat prou avaluat, encara, però és molt sovint gràcies a elles que nosaltres podem dedicar-nos a les nostres aficions i, a vegades, a la nostra passió literària o artística.

A continuació J. B. Xuriguera dona les gràcies al Centre Comarcal Lleidatà en la persona

del seu president senyor T. Balagué, per haver ajudat a celebrar aquest acte. Diu que les senyores Rosa Verdú i M. Assumpció Torres, amb el senyor Ramon Costafreda, van llançar la idea d'aquest homenatge que, com veiem, ha tingut una felicitat realització.

Agraïx les paraules del senyor Ramon Costafreda, amb el qual l'uneix una amistat de cinquanta anys. Recorda l'amic de quan tenia setze anys, que estudiava a l'Escola Normal de Lleida, i remarca que no ha canviat mai, reservat però enèrgic, amb talent i sempre fidel als seus principis.

Fa elogis de l'escriptor senyor Josep M. Poble, que acceptà tot seguit de col·laborar a l'acte i que és un honor per a ell la presència de tan notable escriptor.

Parla de la personalitat del senyor Jesús Lalinde, dels seus dots de simpatia i de la seva extraordinària intel·ligència.

I dedica paraules afectuoses al sentor Josep Lladonosa, l'historiador de Lleida, el qui ha descobert, no solament la història de cada carrer de Lleida sinó de cada casa; el qui ha elevat l'estudi de la ciutat fins a una alta categoria, perquè abans d'ell la història de Lleida era excessivament modesta i, amb ell, pren un relleu de primer ordre.

I finalment J. B. Xuriguera ens diu que ha estat sempre fidel a l'esperit de Lleida, que se sent un representant de la Catalunya occidental i que continua addicte a la més pura lleidatinitat.

Una gran ovació premià les paraules del senyor Xuriguera. En acabar-se l'acte, el president del Centre invità la senyora Lola Solà, esposa de l'homenatjat, a pujar a l'escenari i, enmig de grans aplaudiments, li oferí un magnífic ram de flors.

EL SOPAR DE GERMANOR I HOMENATGE

A les onze del vespre tingué lloc, en el mateix local del Centre Comarcal Lleidatà, un Sopar d'Homenatge a J. B. Xuriguera al qual con-

corregué un gran nombre de comensals, que passaven llargament del centenar. Els antics alumnes del Liceu Escolar de Lleida feren coincidir el seu XII Sopar de Germanor.

En arribar al final de l'àpat prengueren la paraula una vintena d'assistents. Tots exalçaren les virtuts de l'homenatjat i li dedicaren, els uns unes inspirades poesies i, els altres, paraules amistoses, plenes d'elogis i de simpatia.

Entre els qui varen fer ús de la paraula després del Sopar, recordem: T. Balagué, president del Centre, Rosa Verdú, Assumpció Torres, Ascensió Puig, Antoni Sala-Cornadó, Guerau Mutgé, Josep Esplugues, Jaume Rosquelles, Josep Mainar, Frederic Godàs, Pere Elies, Melcior Larrosa, doctor Josep Solé Segarra, doctor J. Cornudella, Teresa Pàmies, pare Serrano, J. Solé Alsedà i d'altres. L'homenatjat senyor J. B. Xuriguera donà les gràcies a tothom i clogué l'acte, després de dedicar un record al fundador del Liceu Escolar senyor Frederic Godàs Legido.

Podem dir que tots dos actes que constituïen l'homenatge al poeta i escriptor J. B. Xuriguera, és a dir, la sessió acadèmica de la tarda i el sopar, foren molt concorreguts pels socis i els amics que volgueren testimoniar llur admiració a

l'obra literària de l'escriptor lleidatà, i també llur profunda i sincera simpatia a la seva persona.

Adhesions

Entre les persones que no pogueren assistir a aquests actes però que enviaren llur adhesió, figuren les següents:

Artur Bladé i Desumvila, Antoni Bergós, Manuel Bertran i Oriola, Salvador Brotons, Joan Esquiús, Henriette Guitard vídua de Ramon Xuriguera, Jaume Granell, Guillem Díaz-Plaja, Ramon Aramon i Serra, Francesc Pujol Algueró, Antoni Closas, Miquel Joseph i Mallol, Vicent Munné, Eduard Estadella, Vicenç Bernades, Emili Pujol, Joaquim Ventalló, J. M. Rovira Artigues, Elvira Cartanyà, Josep Colet, Sebastià Sánchez Juan, Enric Ribelles, Vicenç Gardenyes, Antoni Font i Costa, Ramon Arrufat, Jaume Agelet i Garriga, Osvald Cardona, J. M. Castellnou, Antoni Ubiecto, Roser Latorre, etc.

Repòrter

La presidència: M. Assumpció Torres, J. M. Poblet, Josep Lladonosa, J. B. Xuriguera, T. Balagué, Jesús Lalinde, Ramon Costafreda, i Rosa Verdú.